

И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) илимий даражасын изденип алуу боюнча **Д 13.20.618** диссертациялык кеңештин эксперти педагогика илимдеринин кандидаты, профессор К.Ч.Джанузаковдун **13.00.01. – жалпы педагогика, педагогика жана билим берүүнүн тарыхы** боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн берилген **Качкын уулу Алтынбектин “ Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу”**(педагогикалык дисциплиналарды окутууда) деген темадагы диссертациясына

КОРУТУНДУСУ

Эксперт, изденүүчү Качкын уулу Алтынбек тарабынан берилген **“ Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу”**(педагогикалык дисциплиналарды окутууда) деген темадагы диссертациясын карап чыгып, төмөндөгүдөй чечимге келди:

- 1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.**

Качкын уулу Алтынбек тарабынан даярдалып сунушталган кандидаттык диссертация **И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) илимий даражасын изденип алуу боюнча Д 13.20.618** диссертациялык кеңештин профилине туура келет.

Диссертациялык иште **13.00.01. – жалпы педагогика, педагогика жана билим берүүнүн тарыхы** адистигинин паспортунун 7 жана 8 пунктарынын талаптарына толугу менен жооп берүүчү **айыл мектептеринде окуу-тарбия иштерин келечекте алып бара турган болочок мугалимдердин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандырууга (педагогикалык дисциплиналарды окутууда) байланыштуу** изилдөөлөр жүргүзүлгөн.

- 2. Диссертациялык иштин максаты.**

Диссертациялык иштин максаты катары-айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик – педагогикалык маданиятын калыптандыруунун педагогикалык шарттарын, теориялык моделин иштеп чыгуу жана аларды педагогикалык эксперимент жүргүзүү жолу менен текшерүү белгиленген.

Коюлган максат диссертацияда төмөндөгү милдеттерди аткаруу менен чечилген:

1. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруунун теориядагы жана практикадагы абалын аныктоо.

2. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятынын мазмунун, функциясын жана структурасын аныктоо.

3. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруунун педагогикалык шарттарын, компоненттерин, анын критерийлерин жана аны ишке ашыруунун теориялык моделин аныктоо.

4. Аныкталган педагогикалык шарттардын теориялык моделдин натыйжалуулугун педагогикалык экспериментте текшерүү.

Алынган милдеттер негизинен диссертациянын максатына туура келет жана аны ишке ашырууга ылайыкталган.

Диссертациянын изилдөө объектиси катары – ЖОЖдо айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандырууга багытталган окуу - тарбия иштери белгиленген. Изилдөө объектиси диссертациянын максатына жетүүгө жана милдеттерин чечүүгө ылайыктуу алынган.

Диссертант тарабынан изилдөө ишинин максатын жана милдеттерин чечүү үчүн философиялык, психологиялык-педагогикалык адабияттарды анализдөө, документацияларды үйрөнүү, талдоо, жыйынтыктоо, алдыңкы тажрыйбаларды үйрөнүү, салыштыруу, жалпылоо, окуу процессине байкоо жүргүзүү, студенттер менен аңгемелешүү, анкета жүргүзүү, тесирлөө аркылуу сурамжылоо, педагогикалык эксперимент уюштуруу жана өткөрүү, эксперименттик иштин жыйынтыгын талдоо методдору колдонулган. **Биздин оюбузча жогоруда көрсөтүлгөн изилдөө методдорун белгилөөдө диссертант изилдөө методдорунун аталышынын тактыгына жана илимий негизделишине маани бербестен, эркин жана өз алдынчалык менен мамиле кылган. Илимий методдорду колдонууда ал методдордун илимий туура аталышына жана алардын илимий негизде иштелип чыгарылгандыгына, методду негиздеген авторлордун койгон аталышына маани берүү жана шилтеме кылуу туура болот.**

Диссертациялык иш негизинен педагогика илиминин теориясы менен практикасынын азыркы учурдагы эң актуалдуу жана көйгөйлүү суроолорунан болгон - орто мектептердин болочок мугалимдерин, айрыкча айыл мектептеринин мугалимдерин сапаттуу даярдоого жана алардын кесиптик-педагогикалык маданиятын жогорку окуу жайларда окутуп тарбиялоо учурунда максаттуу жогорулатуу маселелерин изилдөөгө жана калыптандыруунун педагогикалык шарттарын, теориялык моделин

аныктоого байланыштуу илимий теманы иштеп чыгууга багытталып жазылган. Илимий теманын актуалдуулугу жогору жана күмөн санатпайт.

Диссертант тарабынан изилдөөнүн милдеттеринин маанилүүлүгүн жана алардын көйгөйлүү маселелерин чечүү үчүн педагогикалык илимий-методикалык адабияттарды негиздүү жана кенен талдап чыгуу жана кесиптик-педагогикалык маданиятты калыптандыруунун айрым суроолору жана маселелери боюнча өзүнүн сын көз карашын белгилөө аткарылган.

3. Илимий натыйжалар.

Илимий иште жалпы педагогика илимдеринин өнүгүшү жана орто мектептердин болочок мугалимдерин даярдоонун методологиясын байытууга баланыштуу бир кыйла маанилүү төмөндөгүдөй илимий теориялык натыйжалар келтирилген. Алар, Кыргызстандын билим берүүнү модернизациялоонун шартында айыл мектебинин келечеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруунун мааниси жана бул маселенин теориядагы жана практикадагы абалы аныкталды. Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятынын маңызы, мазмуну, структурасы жана функциясы, компоненттери, критерийлери аныкталып, аны калыптандыруунун педагогикалык шарттары, ишке ашыруунун теориялык моделинин иштелип чыккандыгында. Педагогикалык эксперимент аркылуу айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруунун педагогикалык шарттарын жана теориялык моделинин натыйжалуулугу текшерилип, илимий негизделген практикалык сунуштар берилгендигинде.

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү (тармак, өлкө, дүйнө үчүн).

Диссертациялык иштин илимий жаңылыктарында жана коргоого коюлуучу жоболорунда көрсөтүлгөн жыйынтыктардын илимий жана педагогикалык-практикалык баалуулуктары бар. Алынган жыйынтыктарды жана жоболорду педагогикалык кесипке даярдалып жаткан студенттердин атайын дисциплиналарында, методикалык жана практикалык сабактарында, ошондой эле мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу курстарында, семинарларында колдосо пайдалуу болот. Бирок, **биздин оюбузча, көрсөтүлгөн натыйжалар жана жоболор кайрадан тактоолор жана толуктоолор менен конкреттештирилип иштеп чыгууну жана илимий иштин милдеттеринин аткарылышынын корутундусуна туура ылайыкташтырылып жана редакцияланып берилишин талап кылат.**

5. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Изденүүчү Качкын уулу Алтынбектин диссертациясынын авторефератынын жазылышы, изилдөө материалдарынын кыскартылып берилиши, диссертациянын мазмунуна толук дал келет. Авторефераттагы диссертациянын кыргызча, орусча жана англисче берилген резюмелеринде бир аз котормолук айырмачылыктарга жол берилип калган.

6. Айрым мүчүлүштүктөр.

1. Диссертациялык иштин илимий өзөгүн түзгөн түшүнүккө **“айыл мектебинин мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятынын”** (КПМ) аныктамасы айрым адабияттарга шилтеме кылуу менен гана берилип, мазмундуу такталбай үстүртөн болуп, автордун көз карашы, аныктамасы берилбей калган. Айыл мектебинин мугалиминин КПМ - деп басымдуу белгилеп жаткандан кийин анын өзгөчөлүктөрүнө көңүл бурулуп, алардын айрым белгилерин ачуу аракети көрүлсө иштин илимий баалуулугу да жогору болмок.

2. Биздин оюбузча диссертациянын илимий натыйжалары жана коргоого коюлуучу негизги жоболору конкреттүү болбой, жалпы сөздөр менен чектелип түзүлүп калган. Илимий натыйжалар жана жоболор “кандай”, “кайсы”, “кайсылар”, эмне”, “эмнеде”- деген так суроолорго жооп берүү ирээтинде кайрадан даана редакцияланып, 1-чи, 2-чи, 3-чү ж.б деп такталып бөлүнүп берилсе туура болот. Илимий натыйжаларды иштеп чыгууда, биздин оюбузча, кол жазманын 44-45 барактарында кетирилген жыйынтыктарга жана жоболорго көңүл буруу керек

3. Калыптандыруучу эксперименттен кийин кесипке болгон мамилени аныктоо 3.2.1. таблицасы(125б.) диссертациянын текстинде берилбей калган. Педагогикалык эксперименттин жыйынтыктары боюнча талкуу бул таблицанын көрсөткүчтөрүнүн негизинде жасалган.

4. Педагогикалык экспериментти уюштуруп өткөрүүдө жана эксперименттерге катышуучуларды аныктоодо: 1) Айыл мектептеринин кайсы мугалимдери - предметниктерби же башталгыч кластын мугалимдериби такталбай калган; 2) Айыл мектептеринин КПМ калыптандырууга багытталган предметтеринин темалары, тематикалары жана алардын сааттык көлөмдөрүнө көңүл бурулбай калган.

5. Диссертациянын кол жазмасында айрым орфографиялык жана стилистикалык каталарга жана кемчиликтерге жол берилип калган (5б.; 18б; 21б; 28б; 61б.; 90б.; 93б.; 134б.).

6. Диссертациянын бөлүмдөрүнүн корутундулары жана жалпы корутундулары изилдөөнүн милдеттерине так жооп бере тургандай жана

илимий жыйынтыктарды жана жаңы жоболорду негиздеген болуп редакцияланып чыгууну талап кылат.

7. Колдонулган адабияттардын тизмесинде кол жазмада шилтеме кылынган КР билим берүү жөнүндөгү мыйзамы, КР мугалиминин статусу жөнүндөгү мыйзамдары орун албай калган(396.).

7. Сунуштар.

Диссертациялык изилдөөнүн практикалык сунуштары толугу менен кайрадан иштелип, конкреттештирилип чыгууну талап кылат. Практикалык сунуштарды даярдоодо, негизинен, айыл мектептеринин мугалимдеринин КПМ калыптандырууга багытталган кайсы педагогикалык предметтерин берүүдө жана ал дисциплиналардын темаларын, сабактын мазмундарын аныктоонун, окутуу методдорун, формаларын колдонуунун жолдорунун, шарттарынын, моделинин кандай жана кантип аткарылышына басым жасоо жана көңүл буруу менен түзүү жыйынтыктуу болот.

8. Корутунду

Диссертациялык иштин корутундулары негизинен илимий иштин максатына жана милдеттерине багытталып жазылган. Биздин оюбузча белгиленген корутундулар илимий багытта жана илимий негизде кылып редакцияланып чыкса, корутундулардын баалуулугу дагы жогору болот.

9. Диссертациялык кеңештин эксперти сунуш кылынган илимий иштин кол жазмасын карап чыгып И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин жана Кыргыз билим берүү академиясынын алдындагы педагогика илимдеринин доктору (кандидаты) илимий даражасын изденип алуу боюнча **Д 13.20.618** диссертациялык кеңешине **13.00.01. – жалпы педагогика, педагогика жана билим берүүнүн тарыхы** адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн берилген **Качкын уулу Алтынбектин “ Айыл мектебинин келечектеги мугалиминин кесиптик-педагогикалык маданиятын калыптандыруу”(педагогикалык дисциплиналарды окутууда)** деген темадагы диссертациясын кабыл алууну сунуш кылат.

Эксперт К.Ч.Джанузаков

15-февраль 2021-ж.

Эксперт К.Ч. Джанузаковдун колун

КТ"Манас" университетинин

Кадрлар бөлүмүнүн башчысы

ВЕХБИ БАШКАПАН